

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ТЕОРЕТИЧЕСКОГО И ПРИКЛАДНОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ

СУЧАСНЫЯ СТРАТЭГІІ ДАСЛЕДАВАННЯ ІДЭАЛОГІІ МЕЖКУЛЬТУРНАЙ КАМУНІКАЦЫІ І КУЛЬТУРЫ

Н.П. Мартысюк natela.martyssiuk@yandex.ru

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Традыцыйна, вывучаючы эфектыўную камунікацыю, лінгвістыка засяроджвала ўвагу на неабходнасці для індывіда, які жадае быць функцыянальным членам грамадства, спасцігаць культуру камунікатыўных паводзін той маўленчай суполкі, куды ён павінен быў патрапіць. Напрыклад, размова магла ісці аб сацыялізацыі імігрантаў як аб спасціжэнні імі новай культуры камунікавання: у шматнацыянальных карпарацыях супрацоўнікі любой этнічнай прыналежнасці павінны былі цалкам падпарадкоўвацца камунікатыўнай культуры як карпаратыўнаму коду арганізацыі. Але такі аднабаковы падыход да культуры камунікавання спарадзіў у даследчыкаў камунікацыі незадаволенасць з-за грэбавання да ўшчэмлених ці малалікіх членаў маўленчых груп, што не адпавядала ідэям камунікатыўнасці – ідэям узаемадзеяння на роўных правах. Таму апошнім часам лінгвістыка усё больш настойвае на тым, што культура камунікацыі грунтуецца на ўзаемнай сацыялізацыі камунікантаў, то бок на аснове ведаў культурных імператываў паводзін абодвух бакоў інтэракцыі.

Толькі ўлік і веданне сацыяльных каштоўнасцяў і вербальных мадэляў паводзін абодвума бакамі можа прывесці да эфектыўных, недыскрымінацыйных стасункаў як на ўзроўні адной маўленчай суполкі, так і пры міжэтнічным камунікаванні дзеля стварэння некаторай “штучнай” карпаратыўнай культуры, якая павінна ўвабраць у сябе асноўныя стэрэатыпы і рытуалы з моў усіх груп камунікантаў. Інакш кажучы, стварэнне сучасных піджынаў – гэта яшчэ адзін новы павеў сучаснай моўнай сітуацыі, а таксама яшчэ адна новая галіна міжкультурнай камунікацыі на ўзроўні эвалюцыйна-гістарычных **макпрацэсаў**.

На ўзроўні ж **мікпрацэсаў** маўленчая характарыстыка гаворачай асобы як спосаб яго ідэнтыфікацыі ў грамадстве і палітыка камунікатыўнай палікарэктнасці складаюць прыярытэтны аб’ект сучаснай лінгвістыкі. Абодва гэтыя моманты ёсць тэарэтычна спрэчнымі, але не могуць не даследавацца з нагоды таго, як некалі пісаў І.А. Бадуэн дэ Куртэнэ, што законы мовы зводзяцца да законаў псіхічных, фізіялагічных і

законаў грамадскага жыцця. То бок абодва гэтыя моманты павінны даследавацца лінгвістыкай у межах антрапацэнтрычнай ідэалогіі, заснаванай на ідэях сацыялагізму, метадалогіі прагматыкі, паняцця этнакультуры і праблем сусветнай супольнасці.

Апісанне і сацыяльная інтэрпрэтацыя маўленчай характарыстыкі гаворчай асобы і палітыкі камунікатыўнай паліткарэктнасці ўяўляе з сябе пэўныя цяжкасці для даследчыкаў, бо апошнія складаюцца з аспектаў індывідуальнай моўнай творчасці і кантролю свядомасці над вербальнымі паводзінамі. Назіраемая ў наш час тэндэнцыя перавагі усвядомленых вербальных паводзін над неўсвядомленымі (паводзін не па мадэлях, засвоеных падчас ранняй сацыялізацыі) дэманструе мэтанакіраваныя маніпуляцыі сваім маўленнем дзеля дасягнення інтэнцыянальнага эфекту, дзеля ўмацавання свайго месца ў грамадстве на той сацыяльнай прыступцы і ў той групе, якая іх больш за ўсё вабіць.

Такім чынам, паўстае пытанне: “Што трэба лічыць дамінантай, якая фарміруе маўленчы рэпертуар: сацыяльны альбо індывідуальны пачатак у маўленчых паводзінах?” Сучаснае пакаленне лінгвістаў сцвярджае прыярытэт індывідуальнага над сацыяльным, і таму сучасная навука павінна адрозніваць “натуральна засвоены” сацыяльны варыянт мовы і свядомы маніторынг маўлення, які стымулюецца індывідуальнымі патрэбамі сацыяльнага характару.

МЕТОДІКА КАНТРАСТЫЎНАГА АНАЛІЗУ НАЦЫЯНАЛЬнай СПЕЦЫФІКІ СЕманТЫКІ БЕЛАРУСКІХ І АНГЛІЙСКІХ ФРАЗЕЛАГІЧНЫХ АДЗІНАК

*В.А. Аруцёмава artimoshka2008@rambler.ru
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт*

У лінгвістычных даследаваннях разам з тэрмінам *супастаўляльная лінгвістыка* ўжываецца тэрмін *кантрасціўная лінгвістыка*. І.А. Сцернін разглядае *кантрасціўнасць* як асобную галіну мовазнаўства, што даследуе толькі дзве мовы – родную і замежную. Параўнанне вядзецца ў напрамку ад адзінкі адной мовы да яе магчымых адпаведнікаў у іншай мове. Мэтай даследавання выступае «выяўленне адрозненняў у семантыцы і функцыях адзінкі адной мовы ў параўнанні з яе магчымымі адпаведнікамі ў іншай мове. Галоўнае пры гэтым – устанавленне адрозненняў, падабенствы выяўляюцца аўтаматычна» [1, с. 25]. Сам кантрасціўны аналіз беларускіх і англійскіх ФА з прасторавай семантыкай складаецца з сямі этапаў.